

Glider Sverige isär? Ojämlighet i levnadsnivå 1968-2010

Sara Kjellsson, Carina Mood
Institutet för Social Forskning (SOFI)
Stockholms Universitet

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Konferensen Jämlikt Gävleborg
13 November 2019

Stockholms
universitet

Liberal politik Vårt parti Engagera dig [Bli medlem](#) Lokalt

"Regeringen blundar för att Sverige glider isär."

Onsdag 20 september 2017

Ett Sverige som glider isär – den ekonomiska ojämlikheten i Sverige

Sep 22 2016 18:00 - 19:30

ABF Stockholm, Sveavägen 41, 111 83 Stockholm

ABF Stockholm

[Contact organiser](#)

Måndag 11 november

En del av MittMedia

Start Nyheter Nära Sport Familj Opinion

11 feb 2014

Sverige glider isär

Den svenska socialpolitiken rik

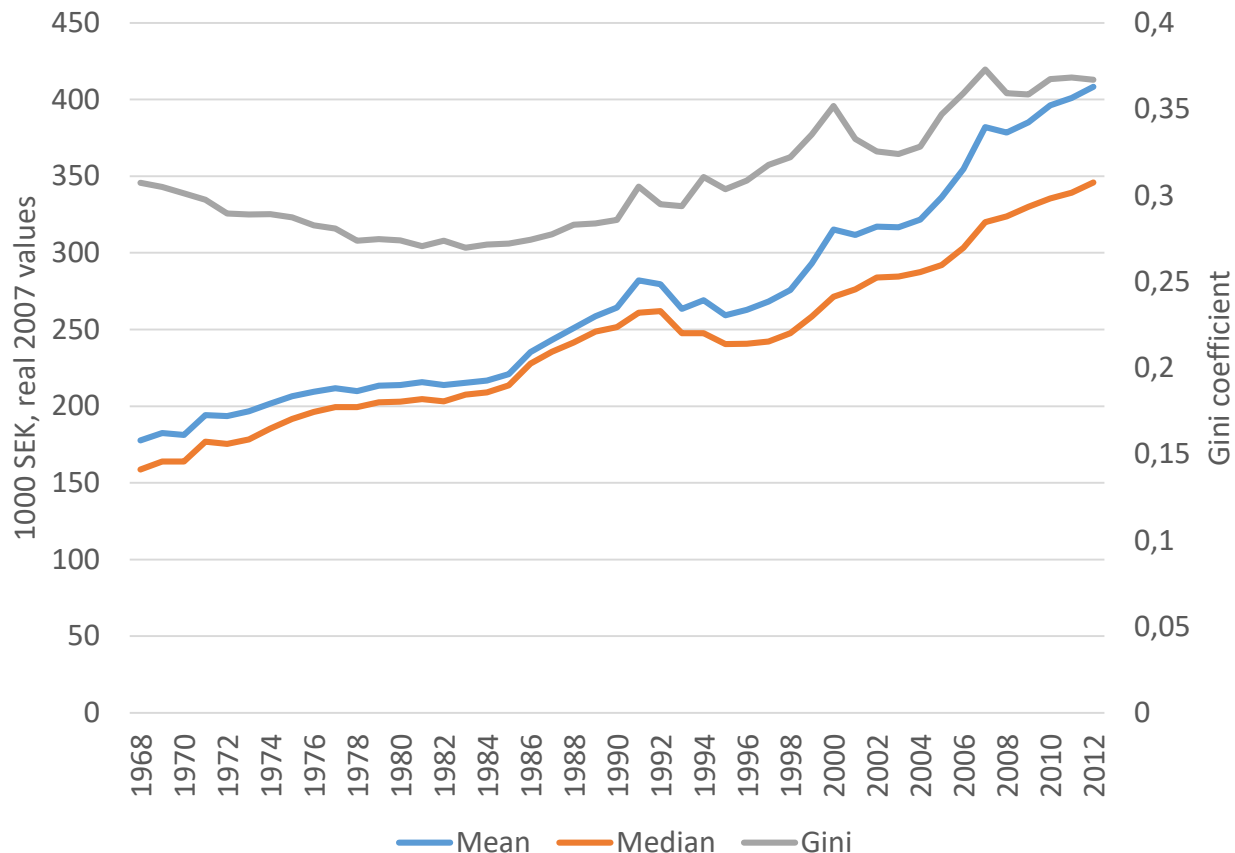
Bild: Jessica Gow/T1 | Någon räknade ut att den formidlar ett jobb per anställd tjänstem

Visst glider Sverige isär

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Inkomstjämligheten har ökat sedan mitten på 80-talet (grå kurva)

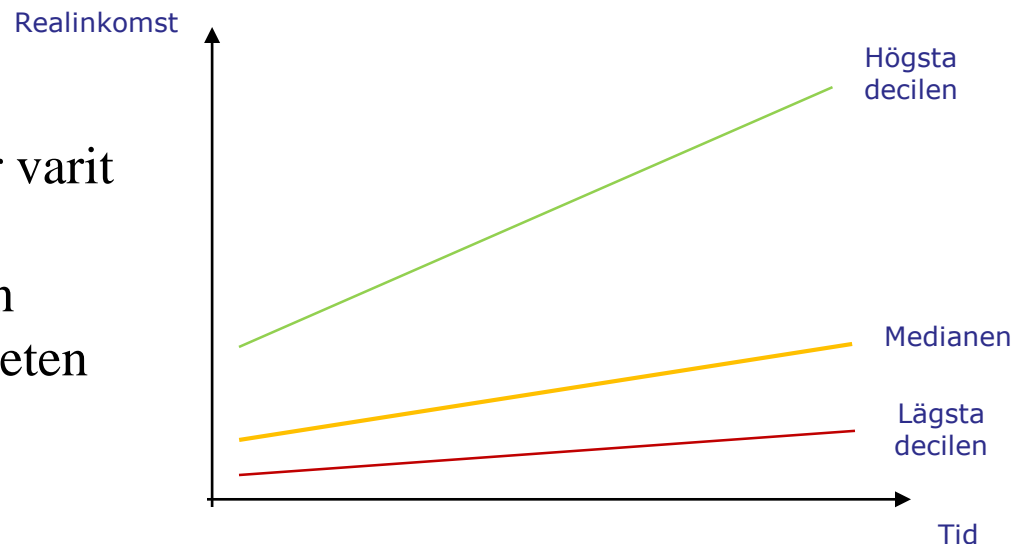

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Inkomstutveckling

- Medel- och medianinkomster har mer än dubblerats – människor har råd med mer
- **Toppinkomster** har ökat mer än **medianinkomsten**, som har ökat mer än **botteninkomster** – men alla inkomstdeciler har fått högre realinkomster

- Att förbättringen har varit större högre upp i inkomstfördelningen innebär att ojämlikheten har ökat

Inkomst och levnadsnivå

- Intresset för inkomstjämlighet bottnar i att inkomster påverkar chansen till ett bra liv
- Inkomst är inte det enda som påverkar människors chanser till ett bra liv (jfr kritik mot BNP som välfärdsmått)
- Levnadsnivå är mångdimensionell – etablerat perspektiv i forskningen sedan 1960-talet
- LNU - Levnadsnivåundersökningen: Hälsa, arbete och arbetsvillkor, ekonomiska resurser, kunskap och utbildning, familj och sociala kontakter, boende och boendemiljö, säkerhet, rekreation och kultur, politiska resurser
- Riksrepresentativt urval, ålder 18-74, 1968-1974-1981-1991-2000-2010 (+2020), besöksintervjuer, matchade registeruppgifter. SOFI/SCB.

Vad menar man med ojämlikhet?

1. Spridning i befolkningen, t.ex.: Standardavvikelse, Gini, percentilkvoter

- Ojämlikhet i inkomst = spridningen i inkomst

2. Skillnader i nivå (medel/median) mellan grupper (klass, kön, etc.)

- Ojämlikhet i hälsa, sociala relationer, etc. = skillnader mellan vissa grupper

Vår utgångspunkt: Varför denna asymmetri?

- Om vi bryr oss om spridning i befolkningen (#1) för inkomst så borde vi göra det också för andra aspekter av levnadsnivån
- Skillnader i levnadsnivå mellan människor spelar roll oavsett om de hör till vissa grupper eller ej

Ökar ojämlikheten i befolkningen?

Glider Sverige isär i andra dimensioner än inkomst?

Exempel - ohälsa:

- Har det genomsnittliga gapet i ohälsa mellan individer i befolkningen ökat över tid?
- Har olika ohälsosymptom blivit mer koncentrerade till en liten grupp över tid?

Exempel – sammansatt mått:

- Har olika problem (svag ekonomi, ohälsa, ensamhet, etc.) blivit mer koncentrerade till samma personer över tid? Dvs: Finns det en tendens till en ökad ansamling (klustring) av problem?
- Mer ojämlikt om samma individer har många olika problem och andra är problemfria, än om olika individer har enstaka problem

Är ojämlikhet dåligt?

Viktigt: Ojämlikheten kan öka även om ingen får det sämre!

	Antal personer År 1
0 problem	0
1 problem	10
2 problem	20
3 problem	20
Antal personer, tot	50
Antal problem, tot	110

Är ojämlikhet dåligt?

Viktigt: Ojämlikheten kan öka även om ingen får det sämre!

	Antal personer	
	År 1	År 2
0 problem	0	10
1 problem	10	0
2 problem	20	20
3 problem	20	20
Antal personer, tot	50	50
Antal problem, tot	110	100

Är ojämlikhet dåligt?

Viktigt: Ojämlikheten kan öka även om ingen får det sämre!

	Antal personer	
	År 1	År 2
0 problem	0	10
1 problem	10	0
2 problem	20	20
3 problem	20	20
Antal personer, tot	50	50
Antal problem, tot	110	100
Medel	2,2	2,0

Är ojämlikhet dåligt?

Viktigt: Ojämlikheten kan öka även om ingen får det sämre!

	Antal personer	
	År 1	År 2
0 problem	0	10
1 problem	10	0
2 problem	20	20
3 problem	20	20
Antal personer, tot	50	50
Antal problem, tot	110	100
Medel	2,2	2,0
Medelskillnad (gap)	0,8	1,1
Medelskillnad/medel (relativt gap)	0,36	0,56
Gini	0,18	0,28

Är ojämlikhet dåligt?

Viktigt: Ojämlikheten kan öka även om ingen får det sämre!

	Antal personer	
	År 1	År 2
0 problem	0	10
1 problem	10	0
2 problem	20	20
3 problem	20	20
Antal personer, tot	50	50
Antal problem, tot	110	100
Medel	2,2	2,0
Medelskillnad (gap)	0,8	1,1
Medelskillnad/medel (relativt gap)	0,36	0,56
Gini	0,18	0,28

- Ingen får det sämre, men eftersom några får det bättre ökar ojämlikheten
- Att ojämlikheten ökar betyder inte att tillståndet år 2 per automatik är ”sämre”

Hur mäter vi ojämlikhet?

- **Medelgap** = Genomsnittlig absolut skillnad mellan två individer

Mäts i den ursprungliga skalan så kan inte jämföras mellan dimensioner – men kan jämföras för en dimension över tid

- **Relativt gap** = Medelgap dividerat med medelvärdet

Uttrycker gapet i relation till medelvärdet. Blir skaloberoende och kan jämföras över dimensioner. Förändringar över tid kan bero på både förändring i spridning och förändring i medel.

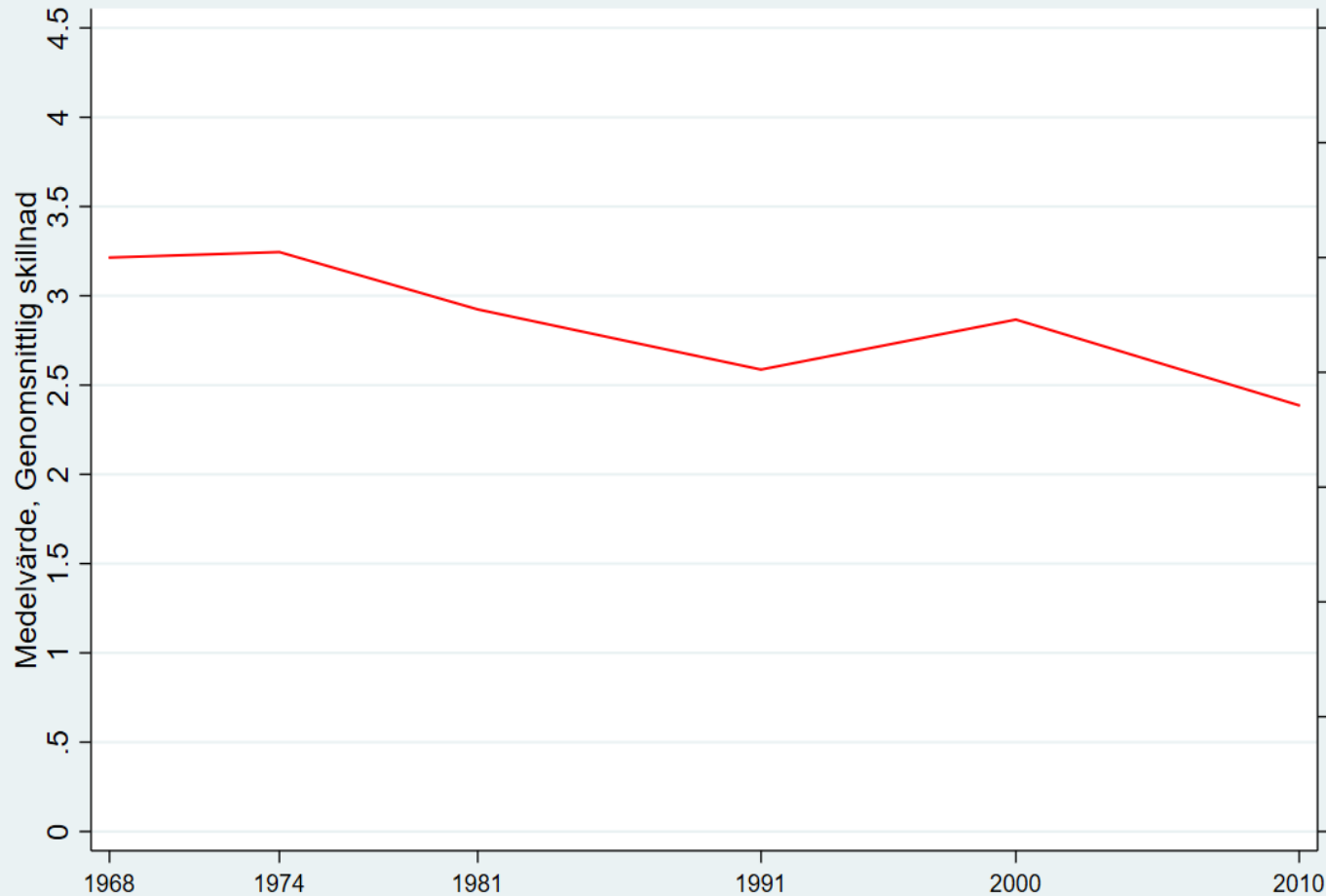
- **Ginikoefficient** = Halva relativa gapet

Ett etablerat mått som ofta används för inkomst. Samma egenskaper som det relativa gapet

- **Koncentration** = Andel av alla problem som bärs av den mest utsatta kvintilen

Visas också mer generellt med Lorenzkurva, där man kan läsa av koncentration vid olika punkter i fördelningen

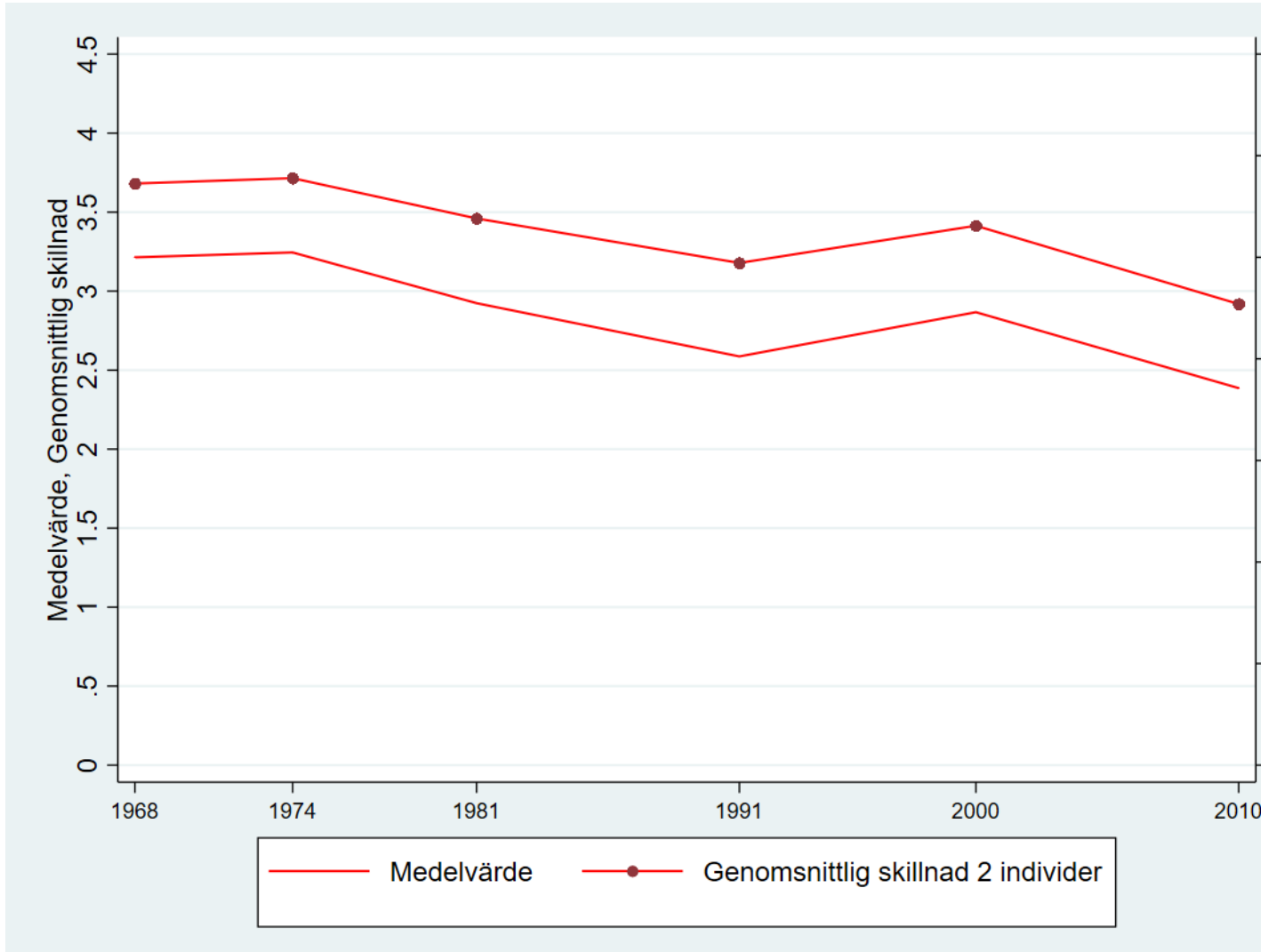
Hälsa: Ohälsosymptom, skala 0-46

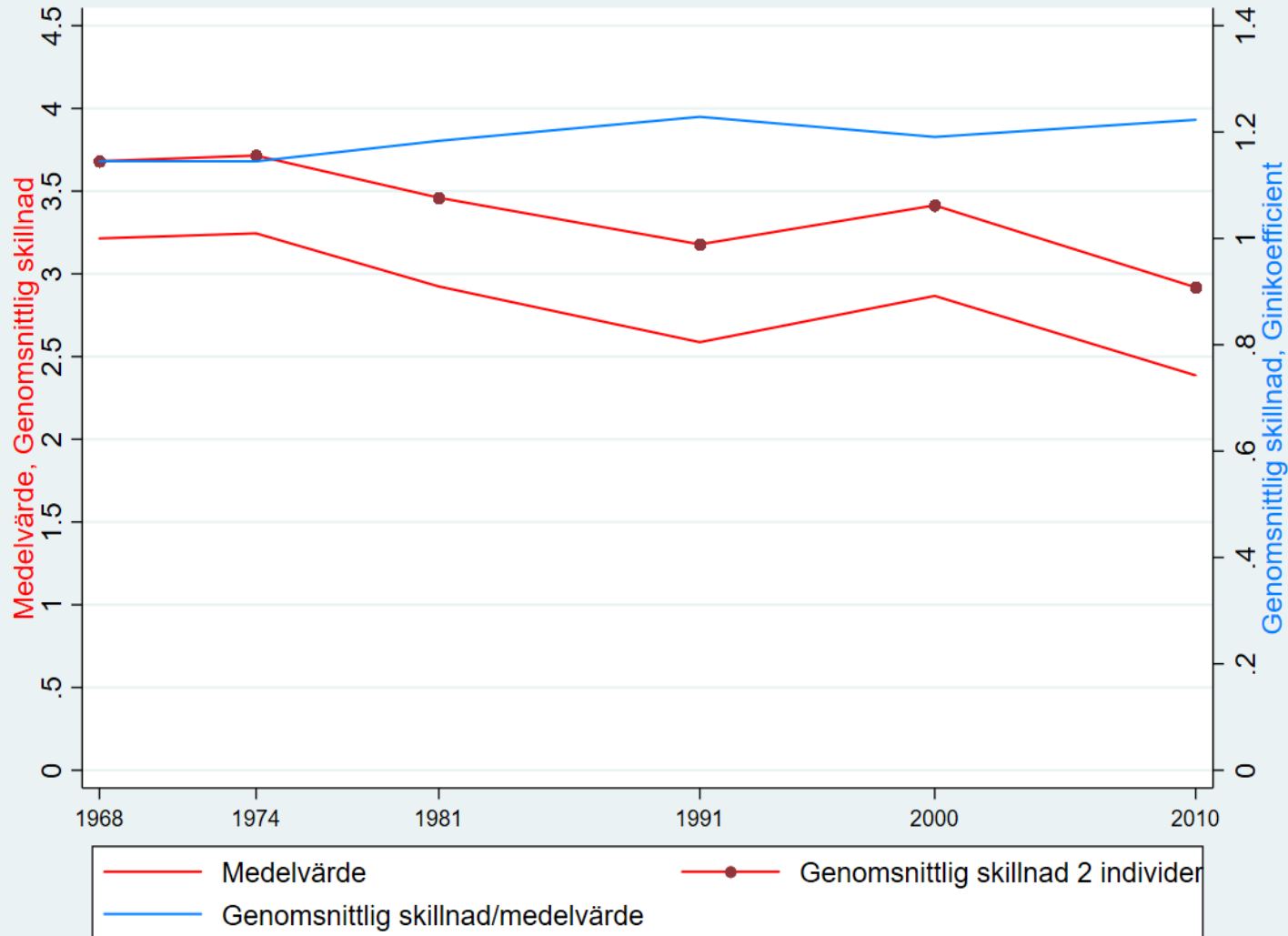
— Medelvärde

Summan av ja-svar på 44 problem, t.ex migrän, magsår, depression, cancer, trötthet, astma. Samt dåliga tänder och bristande rörlighet – senaste året

Hälsa: Ohälsosymptom, skala 0-46

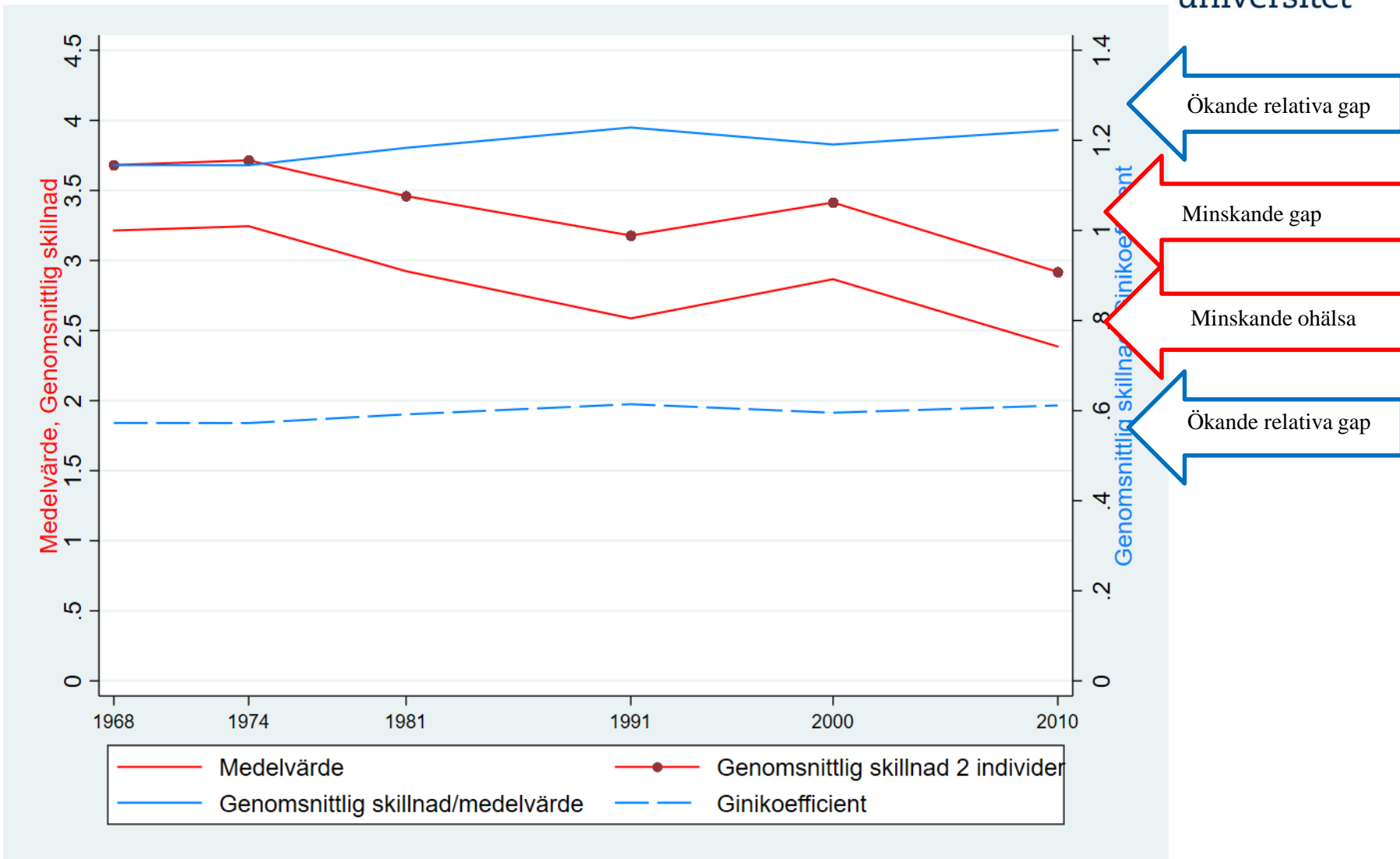
Hälsa: Ohälsosymptom, skala 0-46

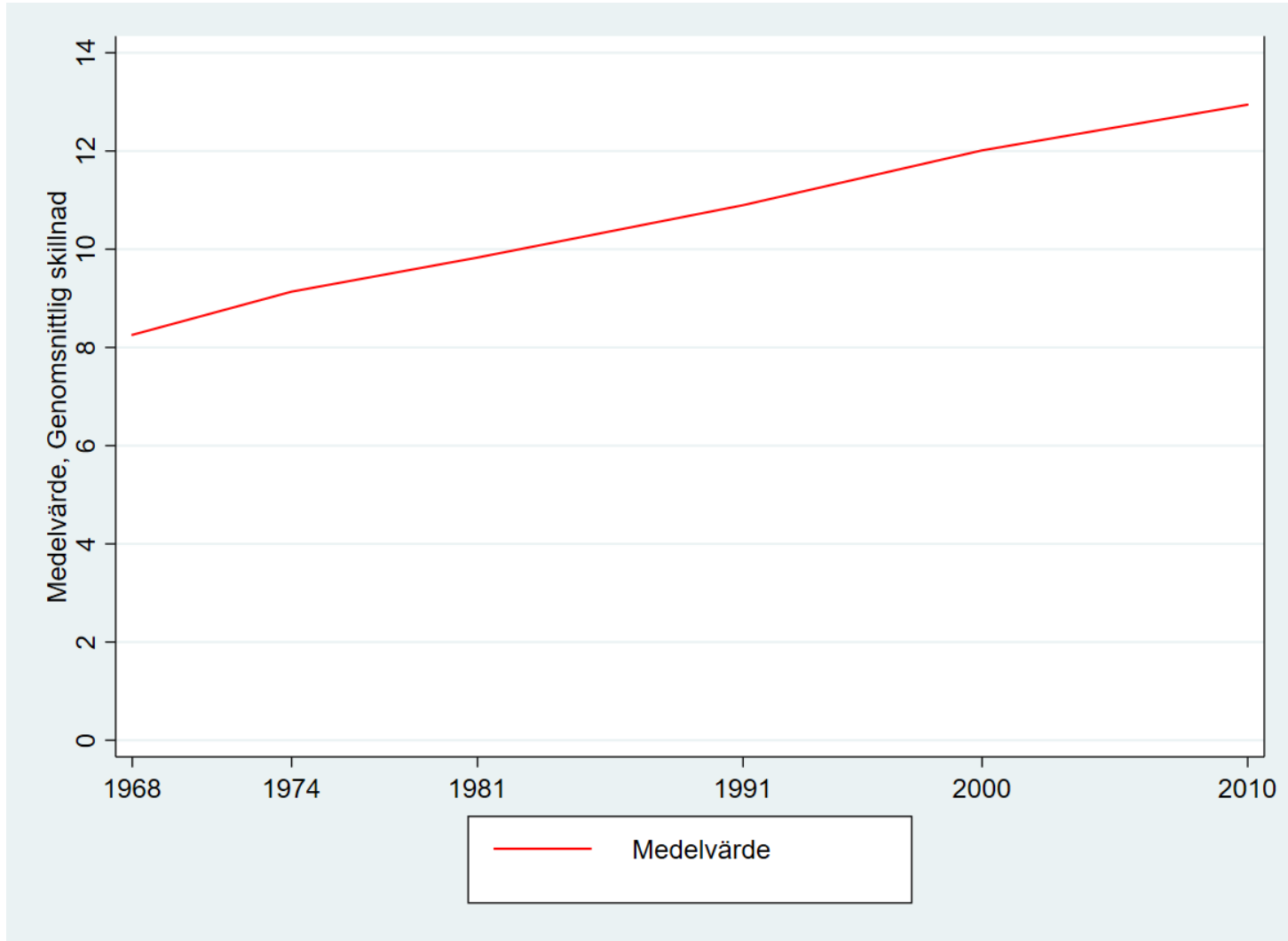

Hälsa: Ohälsosymptom, skala 0-46

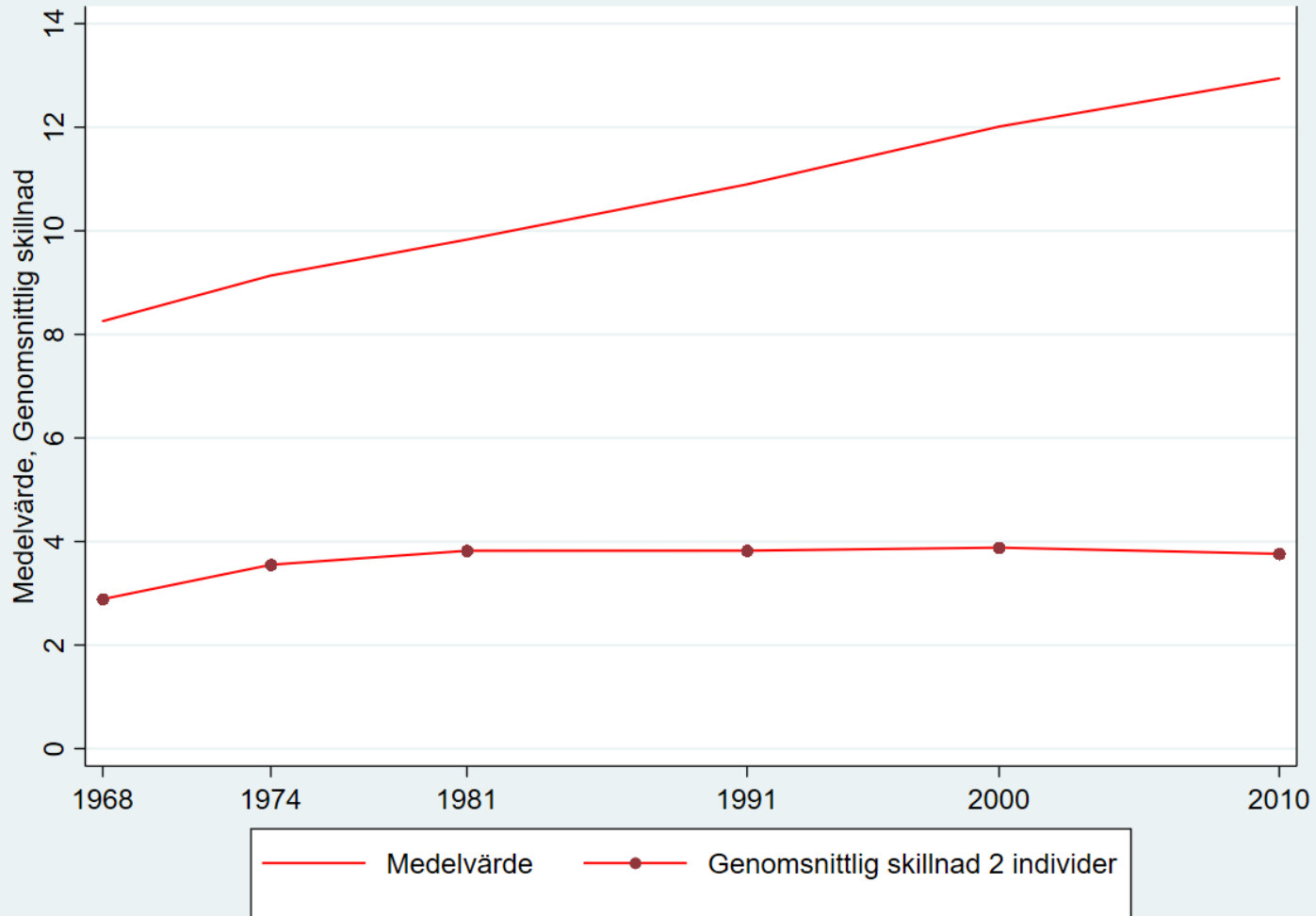

Utbildningsår

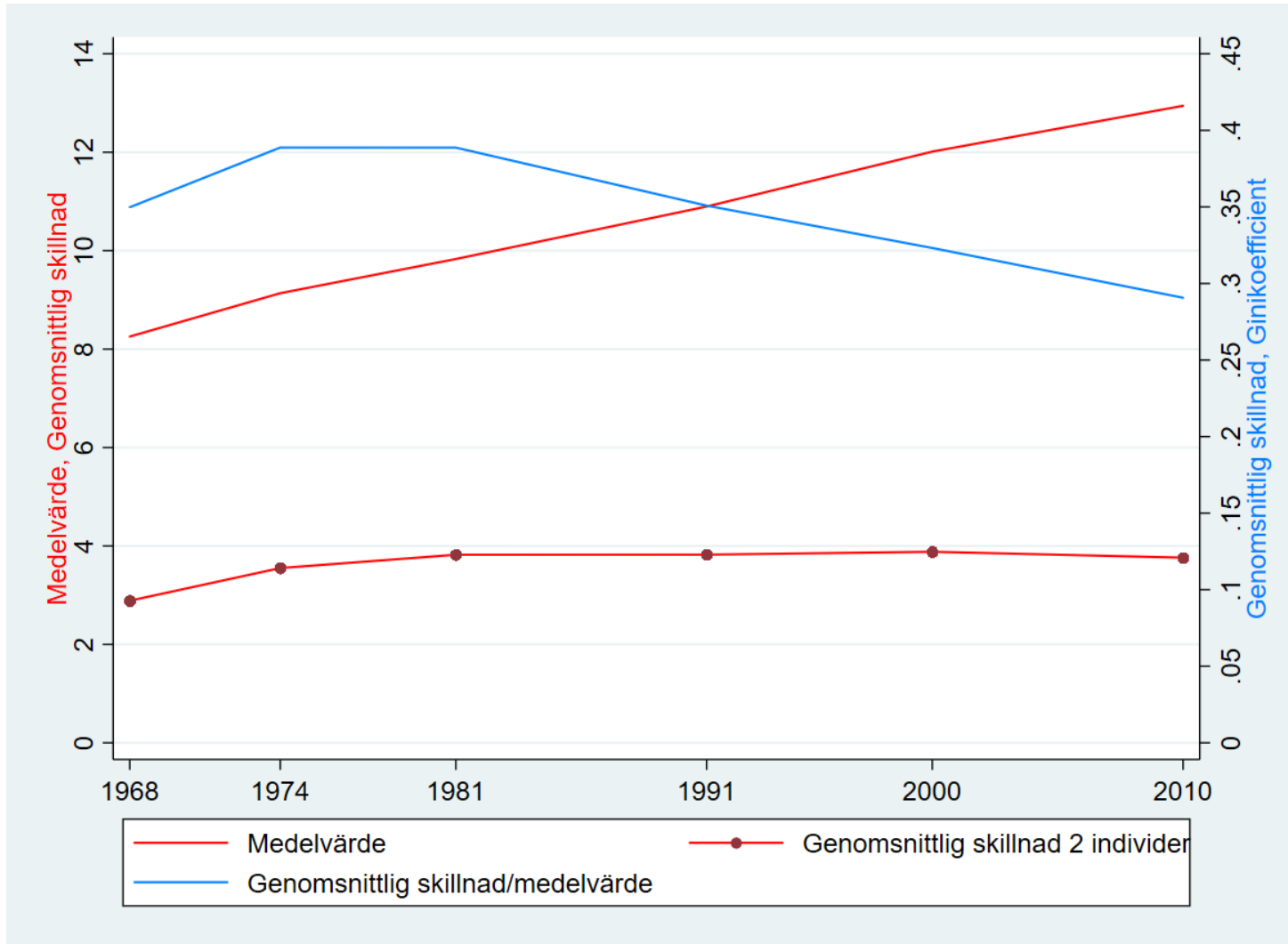
Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Utbildningsår

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Utbildningsår

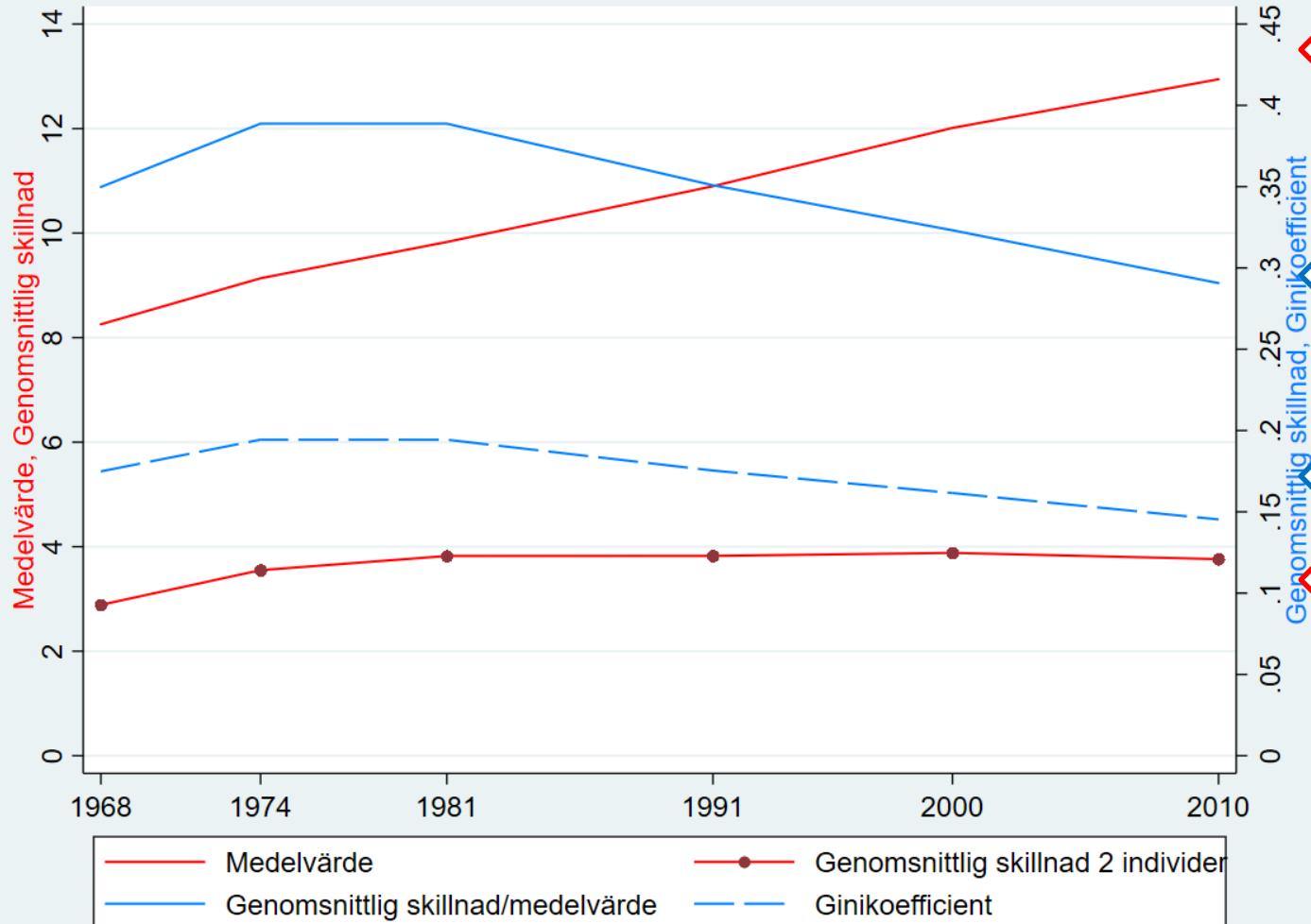

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Utbildningsår

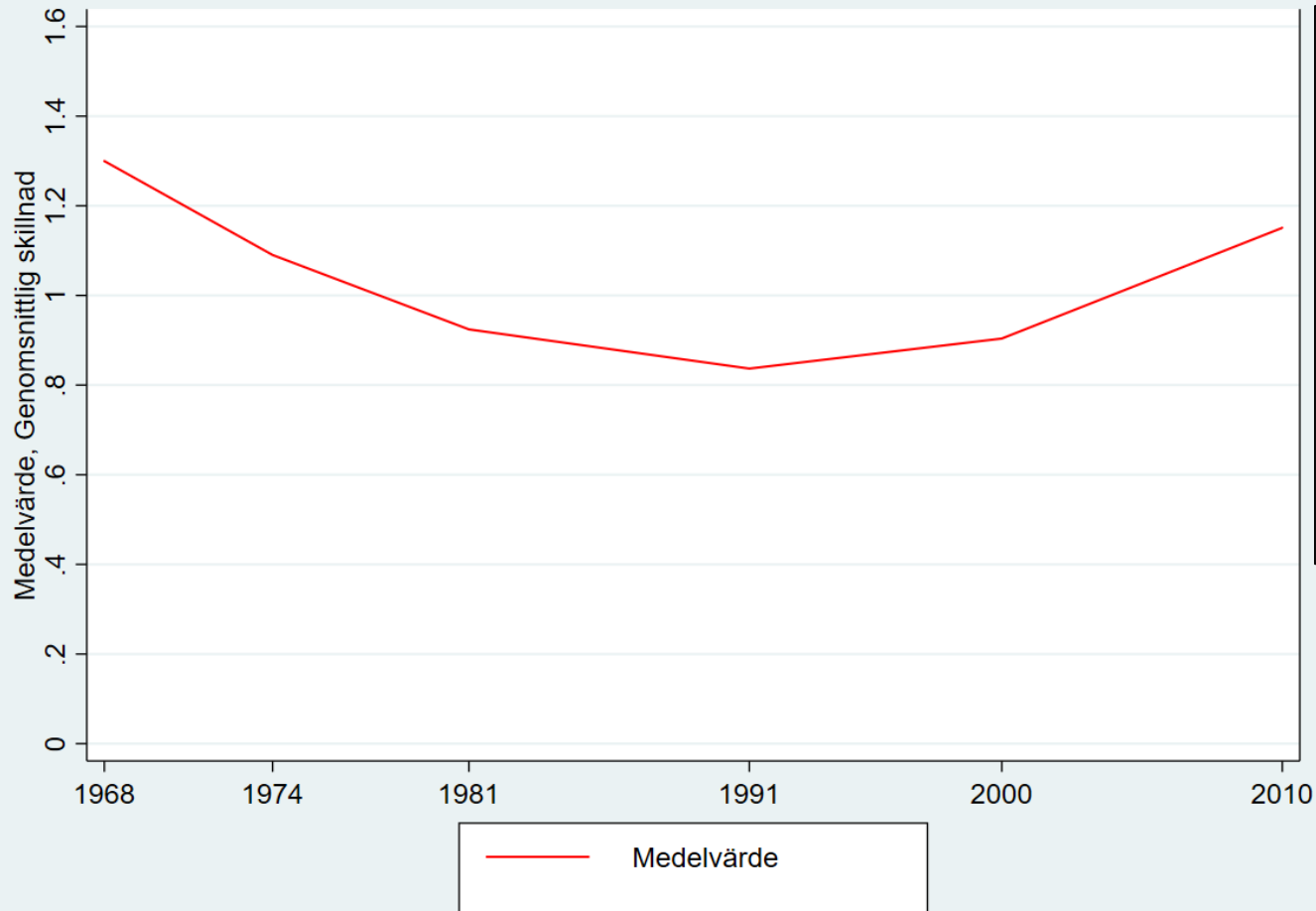

Stockholms universitet

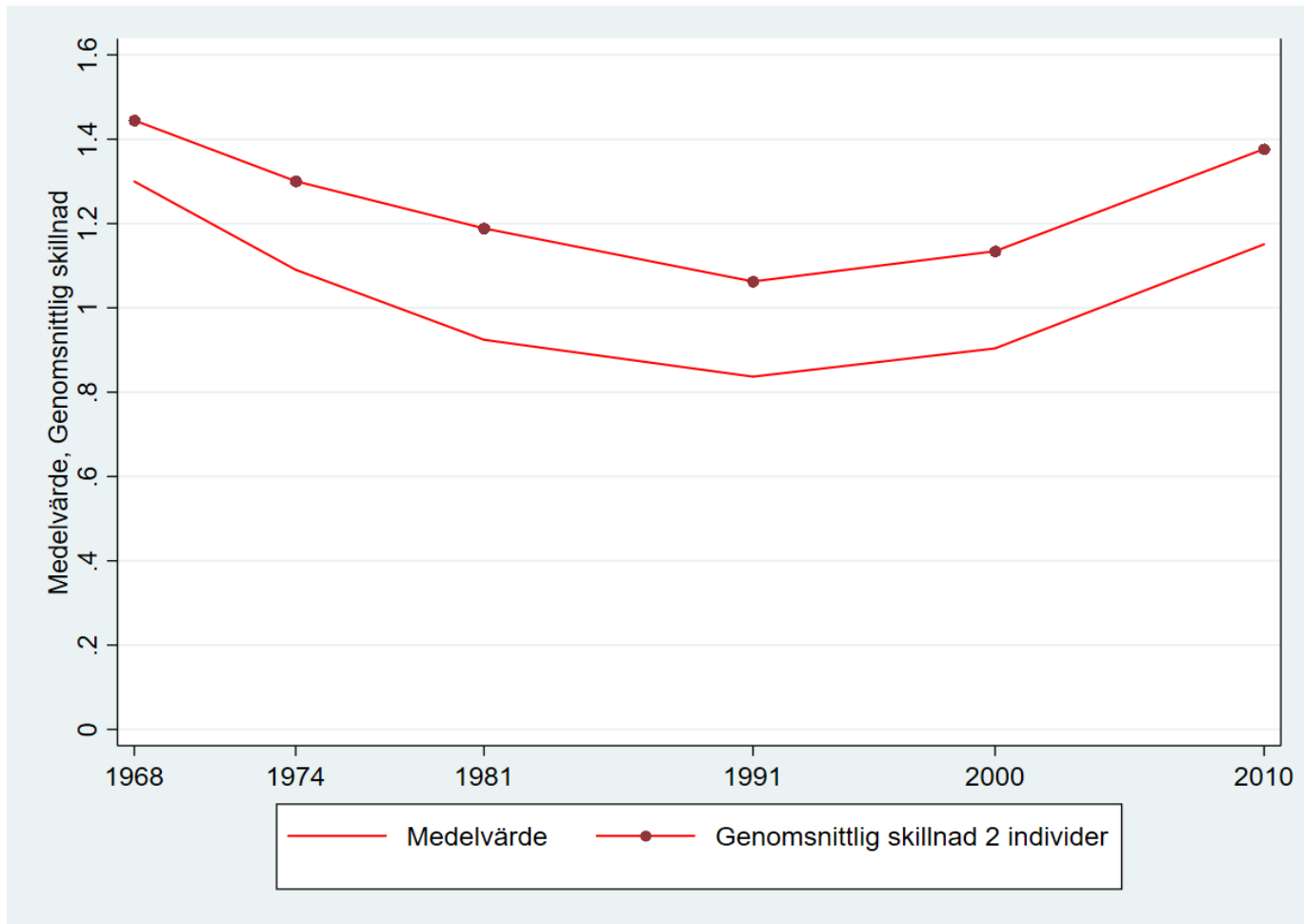
Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Socialt och politiskt deltagande (skala 0-8)

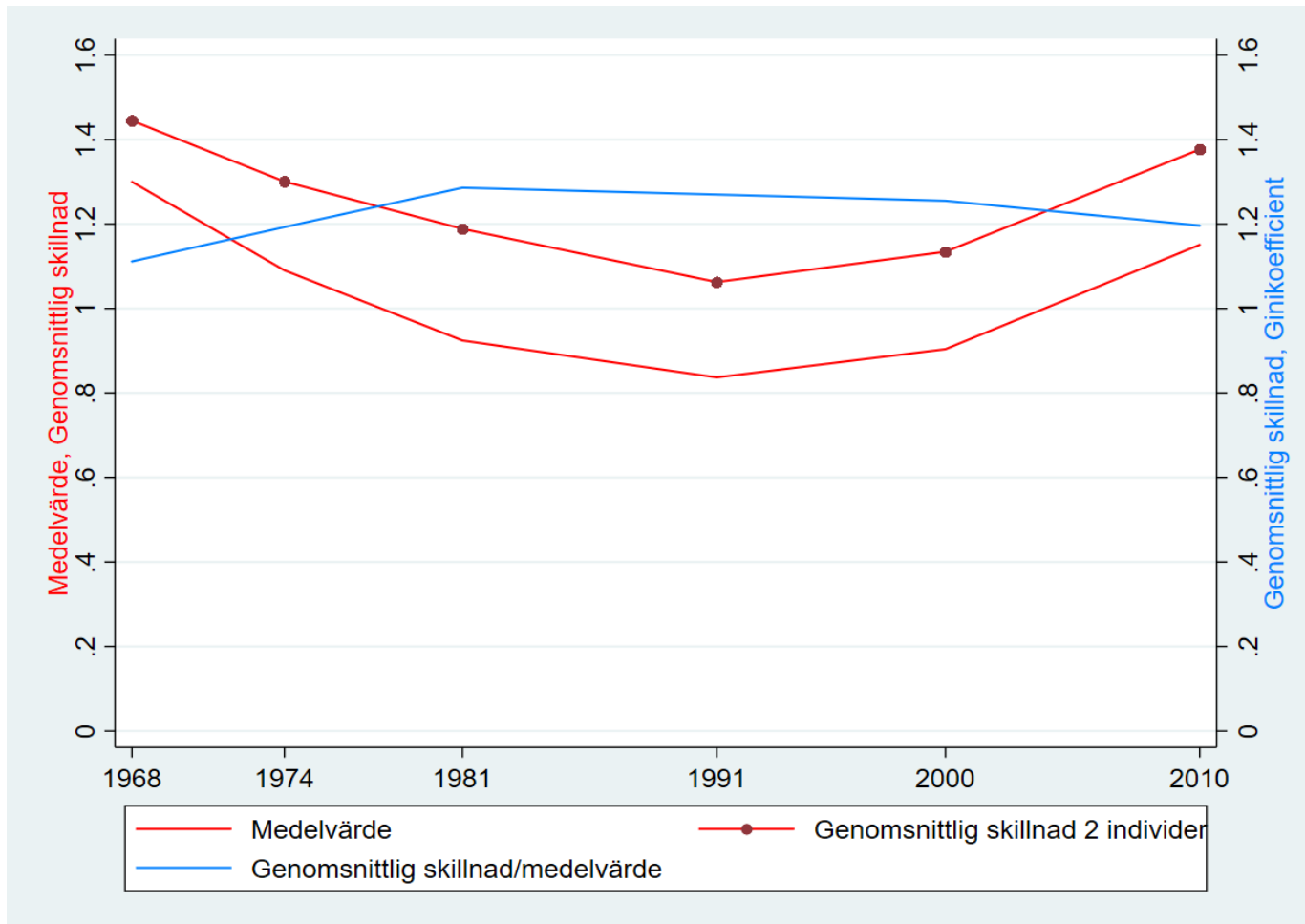
Civilstånd,
umgänge med
släkt, umgänge
med vänner,
medlemskap i
förening/politiskt
parti/fackförbund/
religiös
sammanslutning,
röstat i senaste
val, kan överklaga
myndighetsbeslut

Socialt och politiskt deltagande (skala 0-8)

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

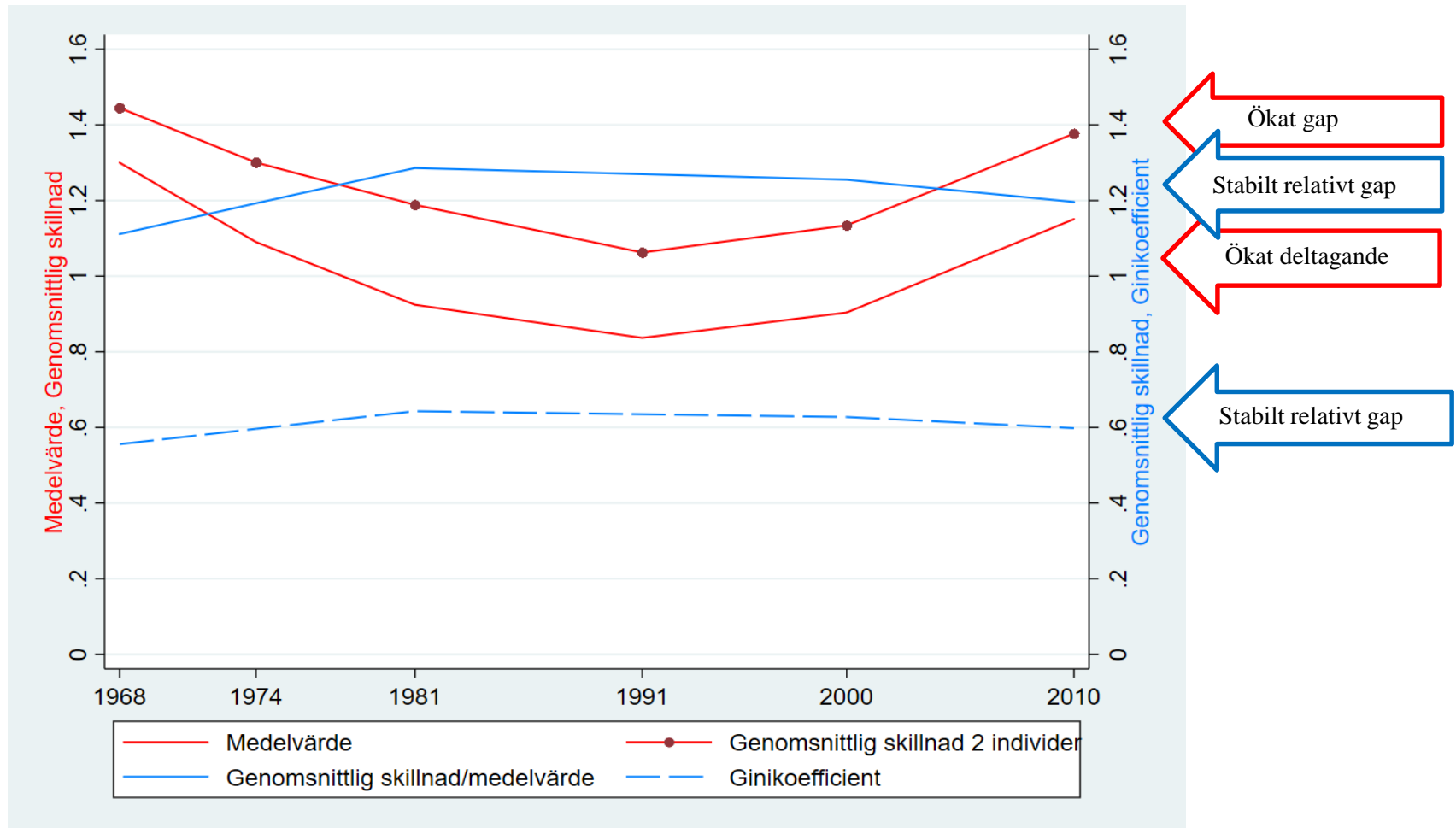
Socialt och politiskt deltagande (skala 0-8)

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

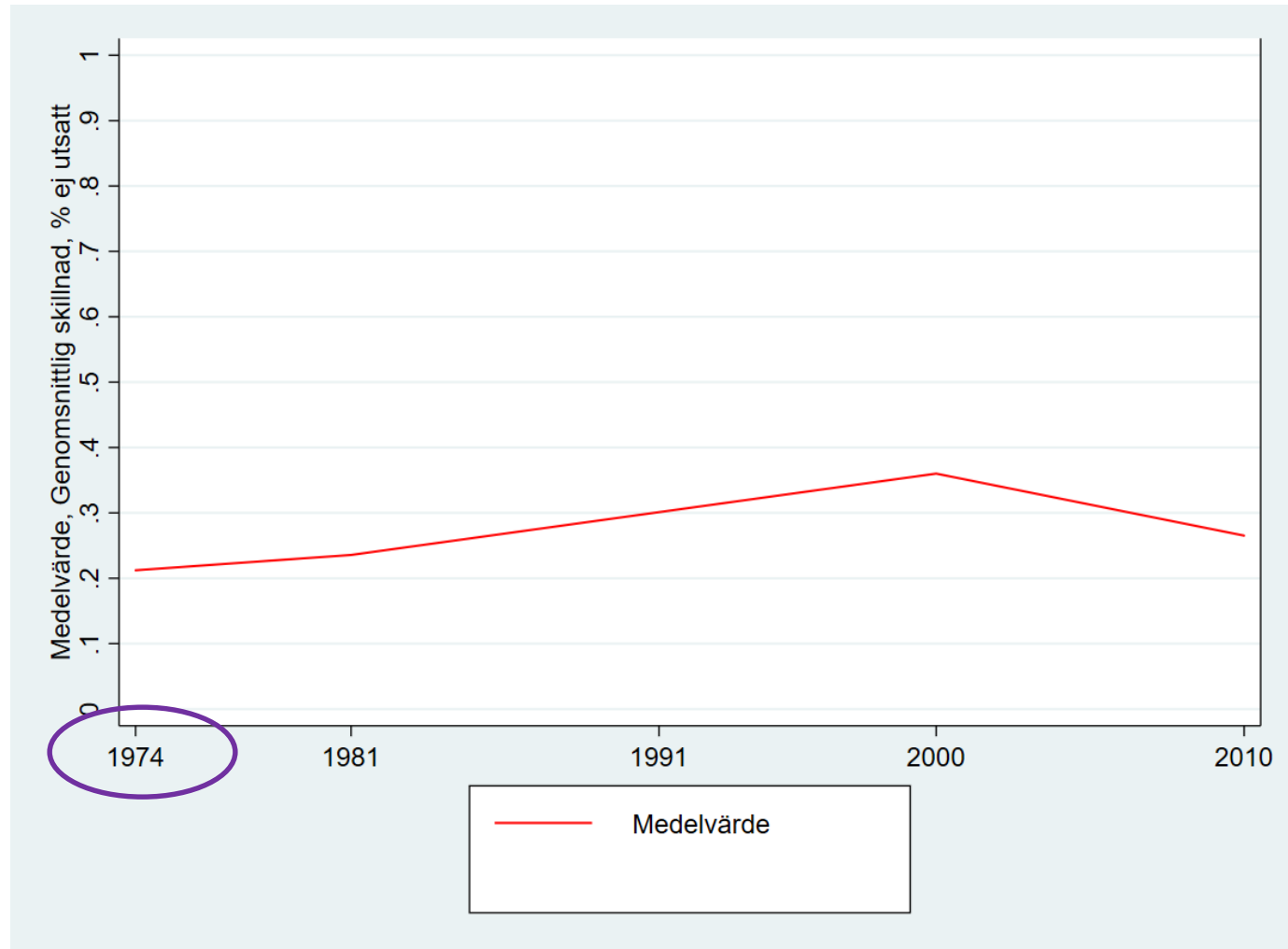

Socialt och politiskt deltagande (skala 0-8)

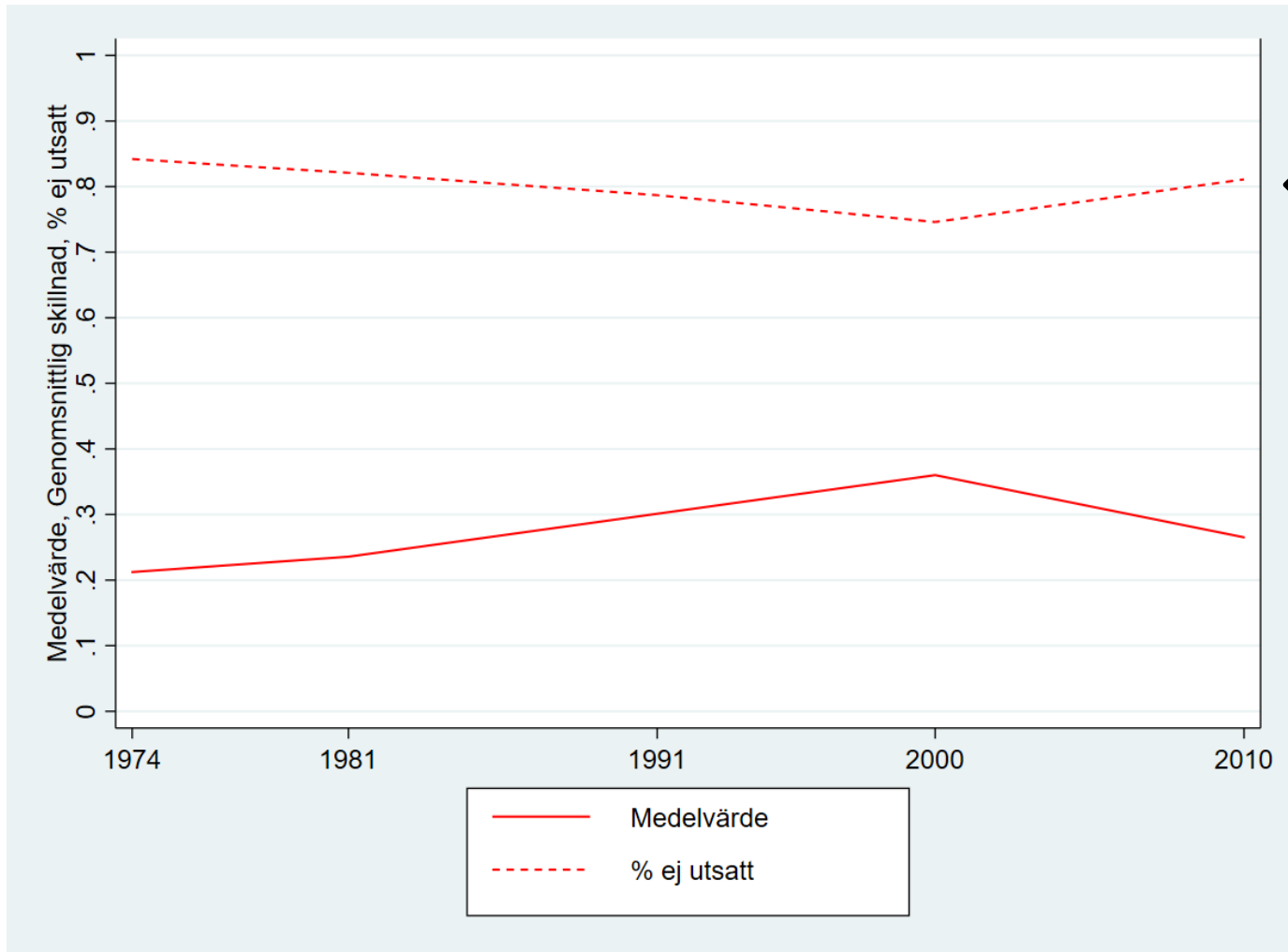
Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Utsatt för brott (skala 0-5)

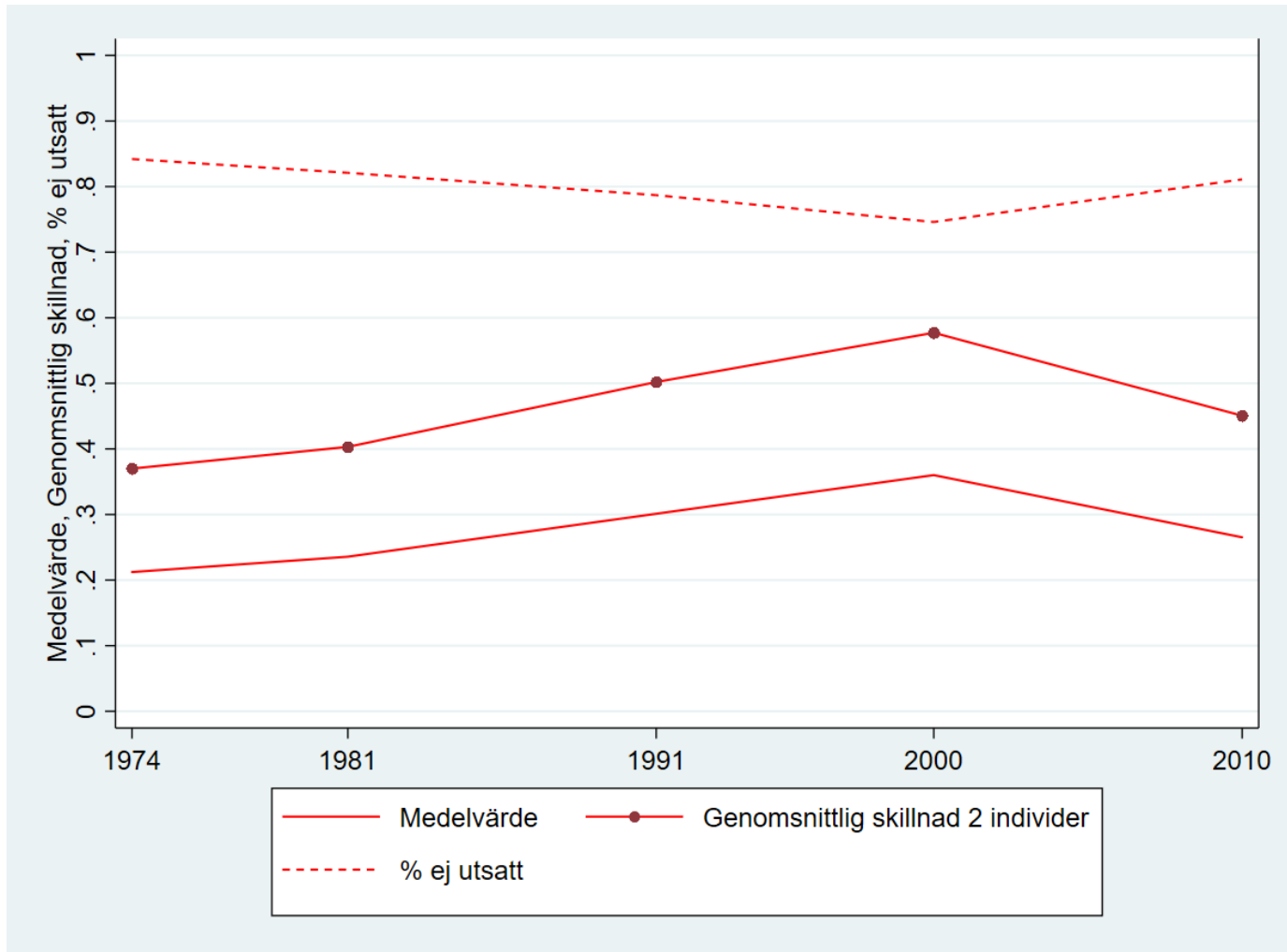

Blivit utsatt för: stöld, förstörelse av egendom, våld utan kroppsskada, våld med kroppsskada, hot

Utsatt för brott (skala 0-5)

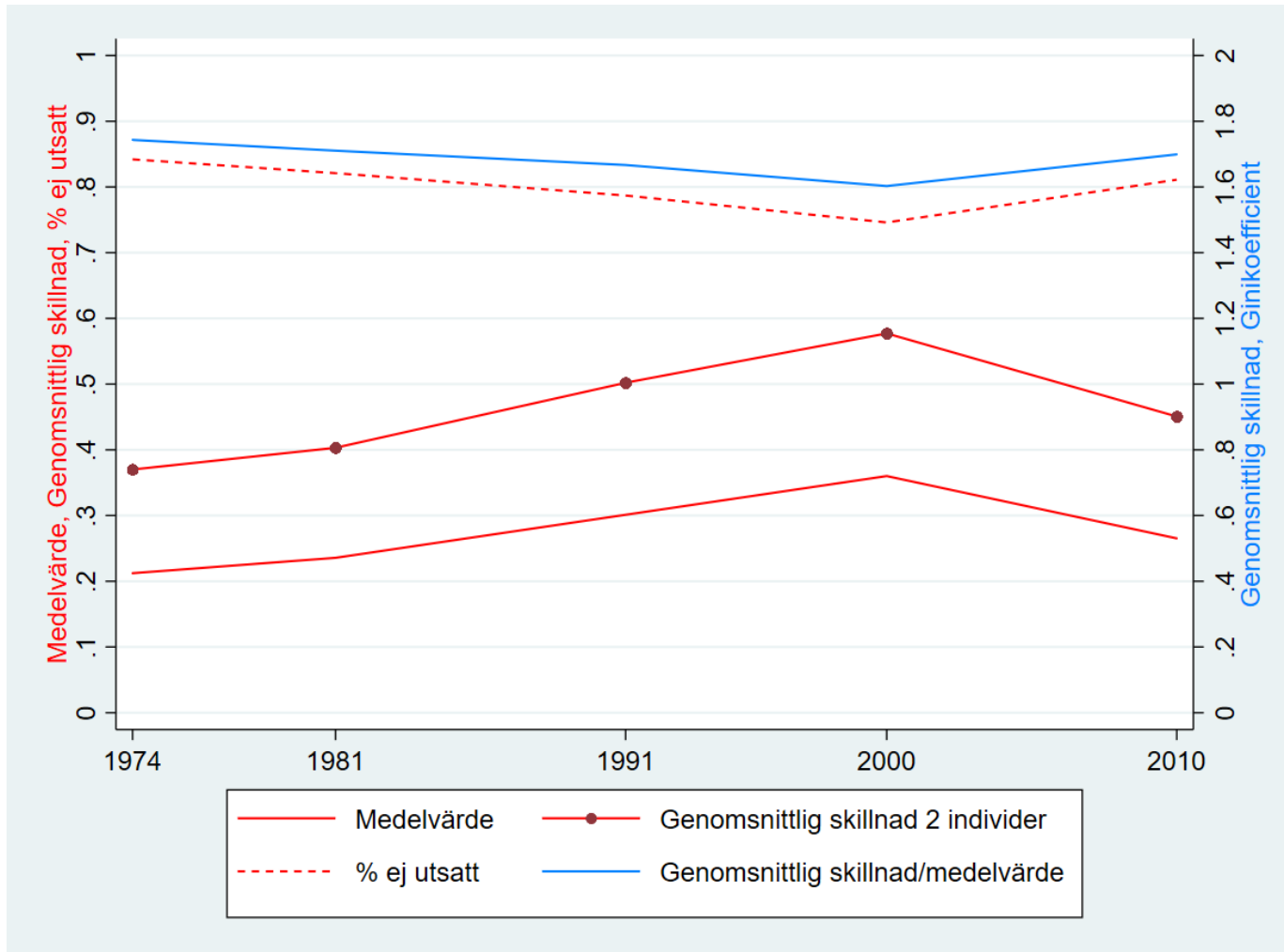

Utsatt för brott (skala 0-5)

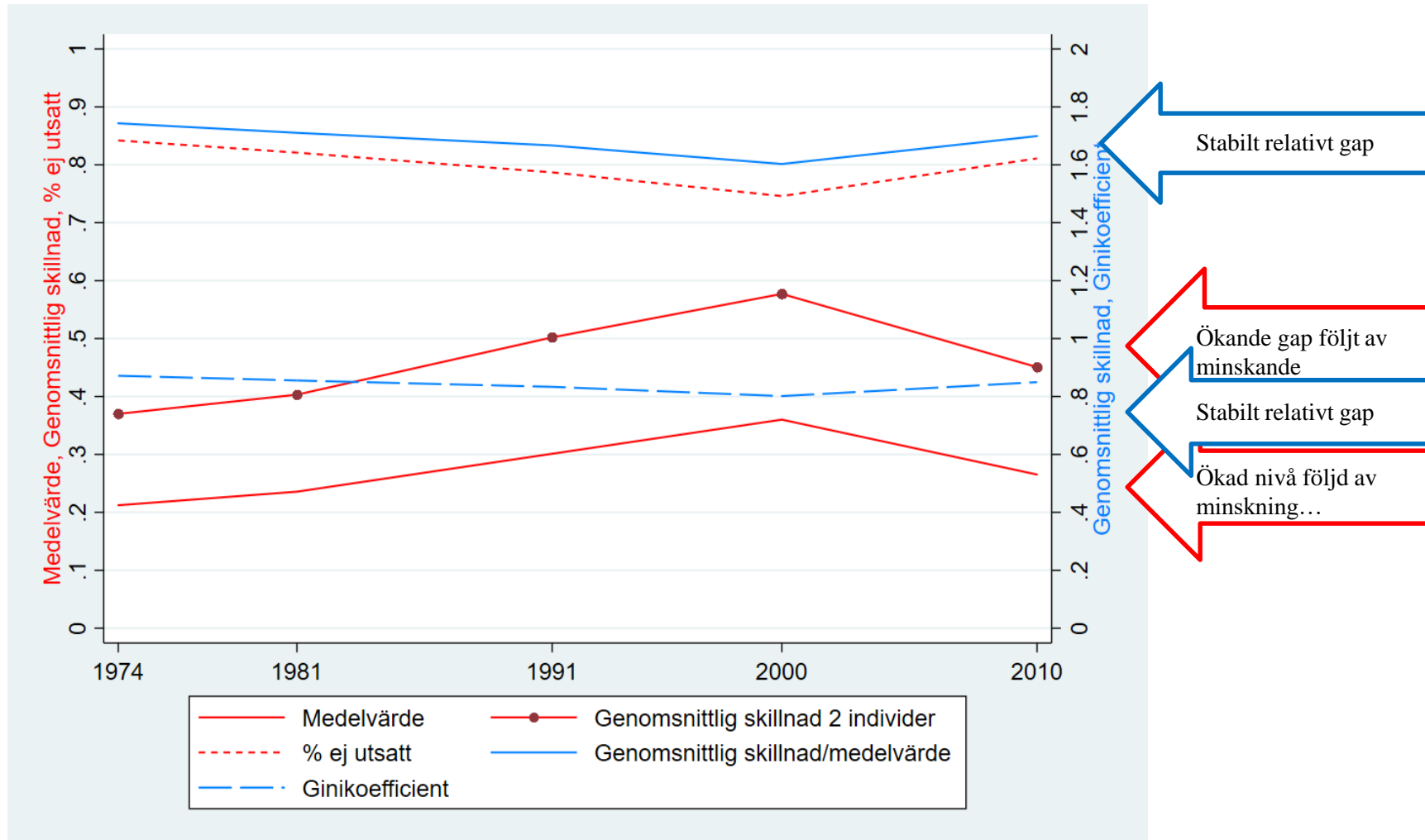
Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Utsatt för brott (skala 0-5)

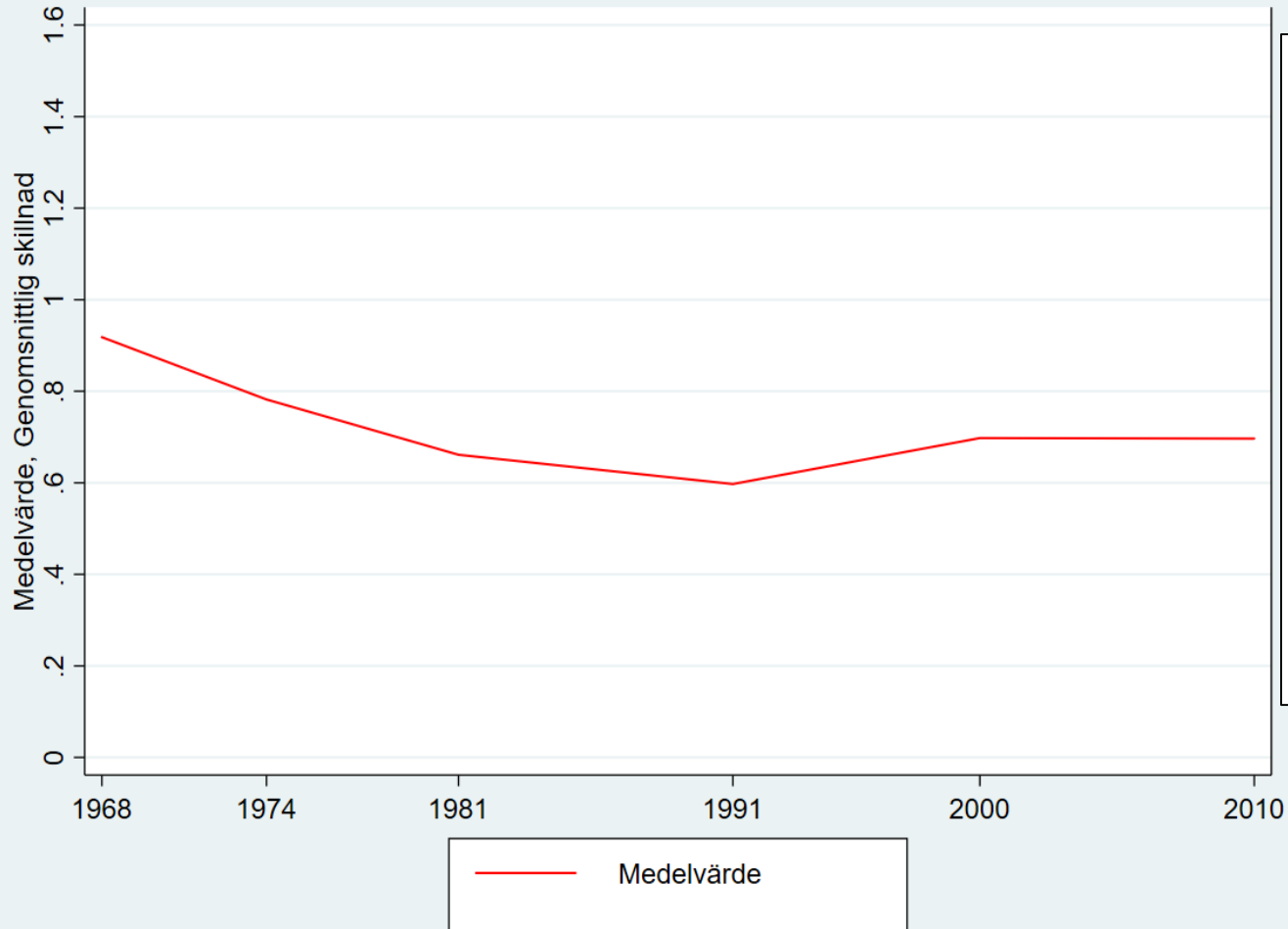

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Utsatt för brott (skala 0-5)

Totalindex (skala 0-8)

Problem med:
fysisk hälsa,
psykisk hälsa,
träffar sällan
släkt, träffar
sällan vänner,
röstade inte i
senaste valet, kan
ej överklaga
myndighetsbeslut,
saknar
kontantmarginal,
trångbodd

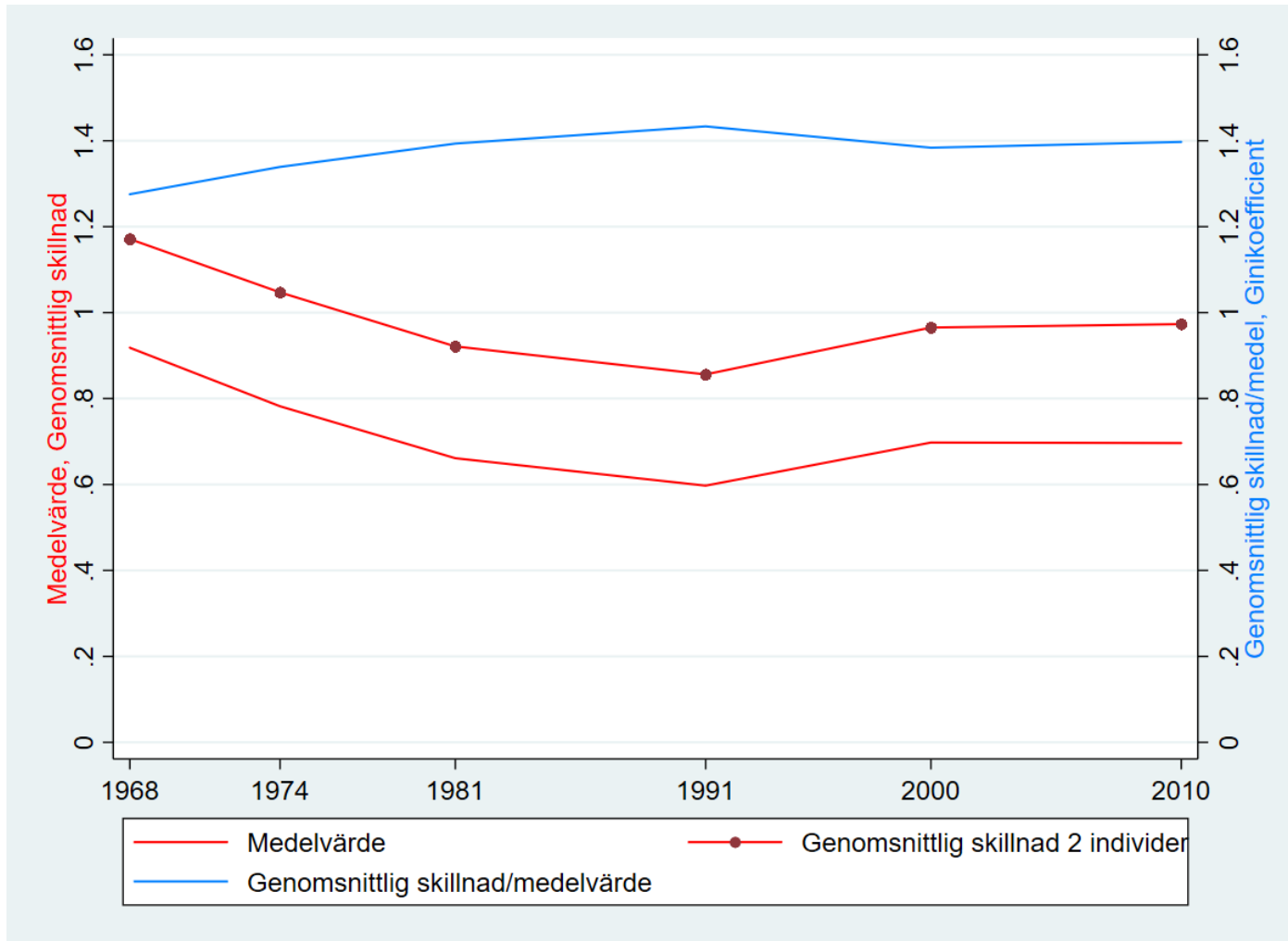
Totalindex (skala 0-8)

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

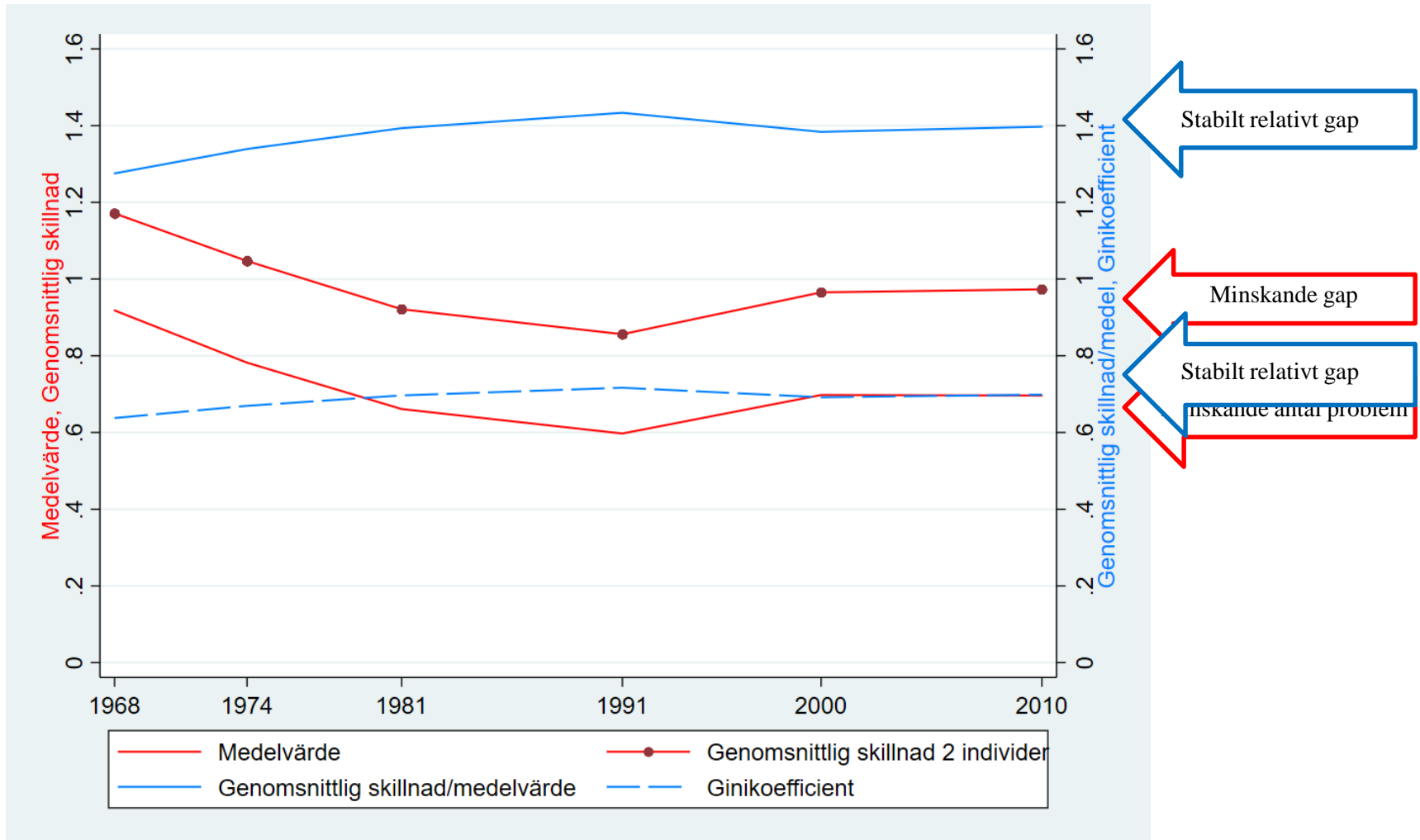
Totalindex (skala 0-8)

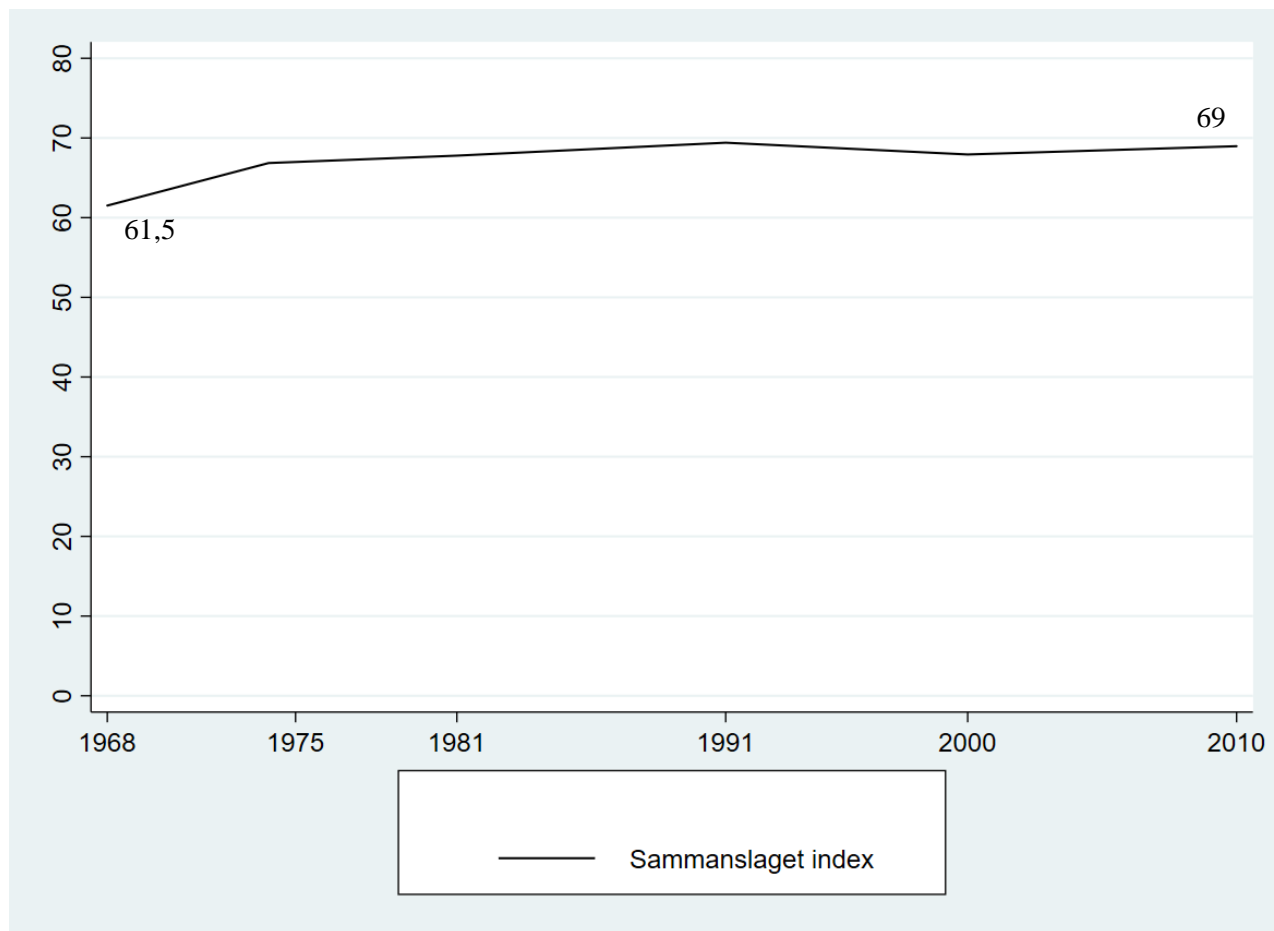
Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Totalindex (skala 0-8)

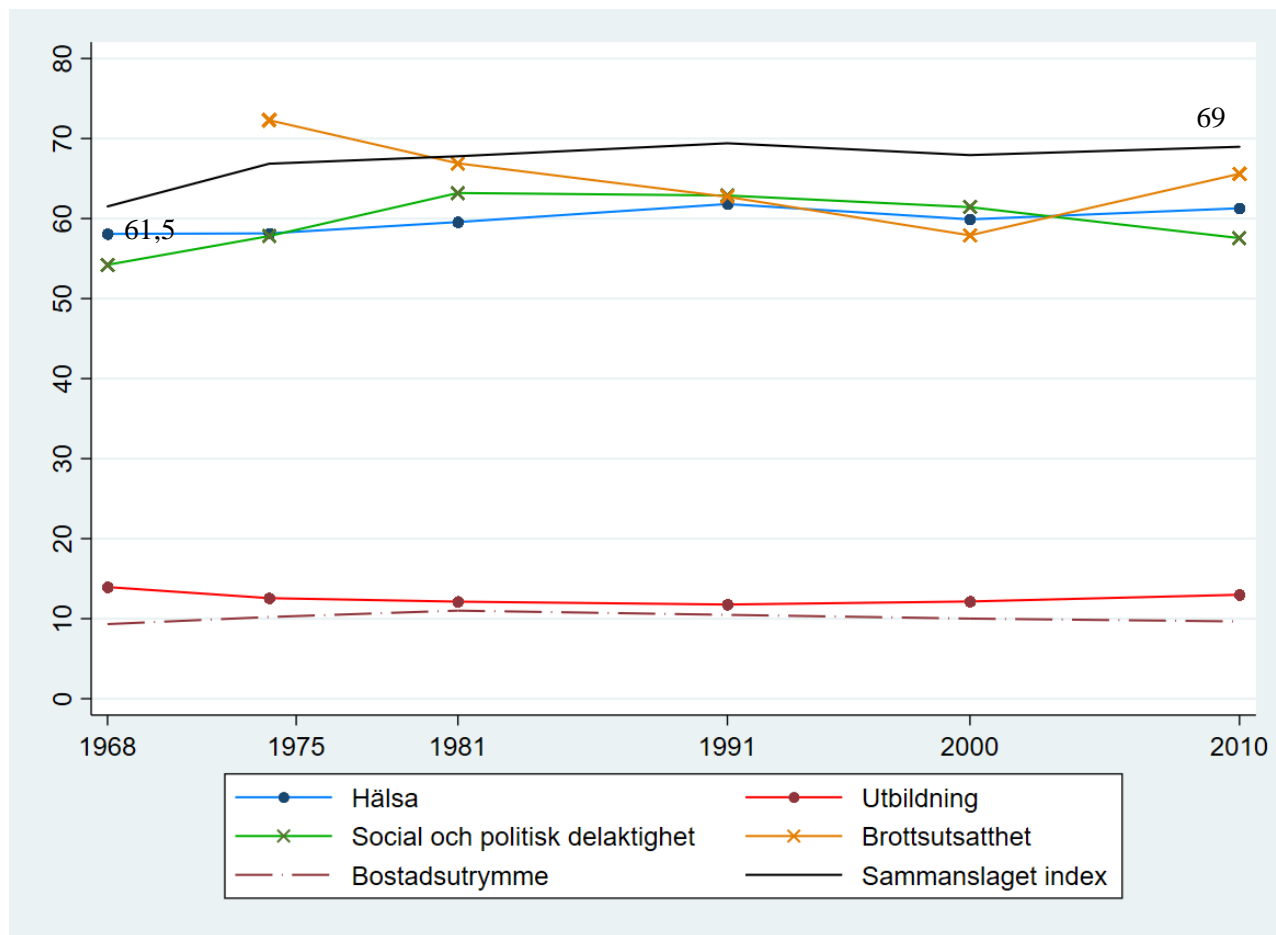

Koncentration: Andel av alla problem (och utbildningsår) som bärs av de mest utsatta 20%

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Koncentration: Andel av alla problem (och utbildningsår) som bärs av de mest utsatta 20%

Sammanfattning

Dimension			
Levnadsnivå			
Hälsa			
Sociala och politisk delaktighet			
Utbildning			
Utsatthet för brott			

Sammanfattning

Dimension	Nivå: Förbättring/ försämring		
Levnadsnivå	Förbättring		
Hälsa	Förbättring		
Sociala och politisk delaktighet	Förbättring		
Utbildning	Förbättring		
Utsatthet för brott	Försämring		

Sammanfattning

Dimension	Nivå: Förbättring/ försämring	Absoluta gap: Ökning/ minskning	
Levnadsnivå	Förbättring	Minskning	
Hälsa	Förbättring	Minskning	
Sociala och politisk delaktighet	Förbättring	Ökning	
Utbildning	Förbättring	Stabilitet	
Utsatthet för brott	Försämring	Ökning	

Sammanfattning

Dimension	Nivå: Förbättring/ försämring	Absoluta gap: Ökning/ minskning	Relativa gap: Ökning/ minskning
Levnadsnivå	Förbättring	Minskning	Stabilitet
Hälsa	Förbättring	Minskning	Ökar
Sociala och politisk delaktighet	Förbättring	Ökning	Stabilitet
Utbildning	Förbättring	Stabilitet	Minskar
Utsatthet för brott	Försämring	Ökning	Stabilitet

Pågående forskning, vänligen citera/referera ej utan förf. tillstånd

Slutsatser: Levnadsnivåproblem

Totalindex

- Människor i Sverige har i genomsnitt färre levnadsnivåproblem, men ojämlikheten i problemtyngd (relativ) ökar
- Ojämlikheten ökar inte för att de längst ner fått det sämre, utan för att de högst upp sett en större förbättring

Alltså: Visst stöd för samma trend som för inkomster – förbättring men ökad ojämlikhet. Dock ingen stor ökning.

Separata index

- Hälsa och sociala relationer: ökad ojämlikhet
- Politiskt deltagande och utbildning: minskad ojämlikhet
- För utsatthet för brott ser vi en högre utsatthet och högre absoluta gap, vilket resulterar i en stabil ojämlikhet

Slutsatser: Levnadsnivåproblem

Separata index

- Hälsa och sociala relationer: ökad ojämlikhet
- Politiskt deltagande och utbildning: minskad ojämlikhet
- För utsatthet för brott ser vi en högre utsatthet och högre absoluta gap, vilket resulterar i en stabil ojämlikhet

Glider Sverige isär?

- Ja, lite grann. Men också de som har det sämst – i inkomster och andra avseenden – får det bättre

Stockholms
universitet

